

Motion till riksdagen 2006/07:T306

av Peter Pedersen m.fl. (v)

Kassaservice i framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett förslag som möjliggör att full kostnadstäckning råder för post- och kassaservice.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kostnadsansvaret för att säkerställa den grundläggande betalserVICEN i hela landet bör övergå till banker och finansmarknadens övriga aktörer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett beslut om framtiden för Svensk Kassaservice fattas snarast.

Utredningen ”Statens behov av betaltjänster”

På grund av den förändrade marknaden för kassaserviceärenden och statens ökade kostnader tillsattes hösten 2003 en utredning för att se över den grundläggande kassaservicen. Utredningen presenterade sitt svar i maj 2004. Sammanfattningsvis säger man att målet ska vara att alla i samhället ska ha rätt till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Det är en uppgift för marknaden att möjliggöra detta. Statens ansvar och uppgift är att se till att marknaden tar sitt ansvar. Statens ansvar ska begränsas till de orter och den landsbygd där det inte är kommersiellt motiverat att tillhandahålla sådana tjänster och där det inte finns jämförbara alternativ. PTS ska få i uppdrag att upphandla de grundläggande betaltjänsterna på sådana orter. Därmed skulle också lagen om Svensk Kassaservice upphöra.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiets kritik av utredningen

Vänsterpartiet har i en tidigare motion (2004/05:T344 Medborgarnas rätt till kassaservice) argumenterat för att staten har ett fortsatt ansvar för kassaservicen och inte bara i de snävt avgränsade orter där kommersiella alternativ saknas. Samhällets grundläggande infrastruktur måste fungera i hela landet i syfte att boende och företagande ska existera på rimliga villkor. En viktig del i detta är givetvis en väl fungerande och lättillgänglig post- och kassaservice.

Vi har kritiserat den kartläggning som gjorts av behovet av kassaservice. Vi har ifrågasatt storleken på de grupper som av olika skäl är i behov av samhällets insatser när det gäller betalservice eller vilka konsumentgrupper som kommer att få problem i framtiden om utredningens förslag genomförs. Vi har sagt tydligt nej till upphandling av kassaservicen. Enligt utredningen ska PTS upphandla de grundläggande betaltjänster där det inte är kommersiellt motiverat att tillhandahålla dem. Marknaden kommer att överlåta de olönsamma delarna av landet till staten. Det borde finnas en vaksamhet hos staten att ta över olönsamma delar av kommersiell verksamhet. Det finns alltför många negativa erfarenheter från andra områden där sådan upphandling ägt rum. För såväl anställda, de flesta kvinnor, som användare tenderar upphandling av centrala tjänster i samhället att bli riskabla experiment som ofta blir dyra och sårbara.

Upphandling riskerar att ge osäkra och kortsiktiga lösningar som också minskar orters attraktivitet i glesbygder. Det finns risk för ett läge då Svensk Kassaservice tillåts avveckla sin verksamhet utan att det finns några upphandlade tjänster i området. Och hur hanteras en situation där en bank plötsligt beslutar att lägga ned eller där det inte finns någon som är beredd att tillhandahålla kassaservicen på orten eller rimligt avstånd? Hur påverkas speciellt de som får långa avstånd till närmaste bank och inte har tillgång till bil? Det gäller i allmänhet kvinnor och i synnerhet äldre kvinnor.

I enlighet med flera andra remissinstanser menar vi också att det är omöjligt att bedöma vad kostnaderna för upphandling kommer att uppgå till. Hitills har aktörerna visat sitt ointresse för att utföra betalservice utifrån kommersiella villkor, varför kostnaderna rimligtvis kommer att bli höga vid en upphandling. Dessutom tillkommer kostnaderna för själva upphandlingsförloppet.

Uppdraget att tillhandahålla grundläggande betalservice

Vänsterpartiet anser att staten även i fortsättningen ska ta mer direkt ansvar och vara en garant för betalservicen. Staten ska ge ett samhällsuppdrag till någon att utföra uppdraget. Ett alternativ har varit att en särskild myndighet ges uppdraget. Ett annat alternativ är att Posten AB får uppdraget. Posten AB är av olika anledningar mycket lämpat för uppdraget. Posten har lång erfaren-

het av kassaserviceverksamheten, har den personal som krävs samt en infrastruktur som täcker hela landet, inklusive landsbygden. Det borde finnas stora möjligheter till integration av betaltjänsterna med övriga verksamheter. Lantbrevbäringen som kanal för grundläggande kassatjänster kan fortsätta som tidigare.

Posten AB har tidigare tydligt aviserat att man på grund av det ekonomiska underskottet inte anser sig kunna tillhandahålla kassaservicen i framtiden. Därför menar vi att det är nödvändigt att uppdraget i så fall kompletteras med full kostnadstäckning. Därför ska regeringen till riksdagen återkomma med ett förslag som möjliggör att full kostnadstäckning råder för post- och kassaservice. Detta ska ges regeringen till känna.

I budgetpropositionen 2006/07 föreslås fortsatt att 400 miljoner kronor tilldelas Svensk Kassaservice för att sköta kassaserviceuppdraget. Posten AB, Svensk Kassaservice och Seko har tydligt konstaterat att det innebär en underfinansiering. Samtidigt som det inte finns full kostnadstäckning, är det inte rimligt att bankerna kan åka snålskjuts på kassaservice. De 400 miljoner som avsätts i budgeten borde i stället finansieras av bankerna, vilket vi föreslår här nedan.

Bankernas roll

Posten AB får alltså ersättning av staten för att sköta kassaservicen genom det helägda dotterbolaget Svensk Kassaservice. Ersättningen täcker dock inte kostnaderna för kassahanteringen. Följden blir i praktiken att övrig konkurrensutsatt verksamhet subventionerar penninghanteringen, något som Seko påpekar i sin syn på postpolitiken.

I nuvarande form går kassaservicen således med förlust. En orsak är naturligtvis att transaktionsvolymerna minskat. En annan orsak är sannolikt också att Svensk Kassaservice organisatoriskt är skild från övriga traditionella posttjänster. En integrerad verksamhet kan locka fler kunder genom att servicen blir enklare. Kunderna kan utträta alla sina ärenden på samma ställe. Men den största anledningen till att verksamheten inte varit ekonomiskt lönsam är att bankerna inte tagit sitt ansvar för kostnaderna utan åkt snålskjuts på statens bekostnad. Statens insatser genom Svensk Kassaservice har underlättat bankernas omstrukturering av såväl kontorsnät som produkt- och tjänsteutbud. Nya kontorslösa banker har etablerats där kunderna har kunnat hänvisas till kassaservicen för enklare ärenden som kräver kostsam manuell betjäning. På det sättet har man haft kvar kunderna, men sluppit kostnaderna. Andra har fått betala det bankerna inte anser sig vilja utföra. Bankernas ersättning har inte täckt kostnaderna, vilket innebär att underskottet i kassaservicen kan sägas vara en direkt subvention till bankerna. Samtidigt som Svensk Kassaservice går med allt större underskott har bankerna inhöstat höga miljardvinster.

Det är dags att kräva av bankerna att de tar ett samhällsansvar. Det är närmast en skandal att den nuvarande ordningen har fått fortgå så länge. Liksom i Finland ska de enligt lag få en förpliktelse att ansvara för grundlägg-

Fel! Okänt namn på

gande betalservice. Genom denna lagändring åläggs de att betala fullt ut vad betalservicen kostar – detta eftersom det är bankernas bristande ansvar för sina kunder som skapat behovet av särskilda insatser. Kostnadsansvaret för att säkerställa den grundläggande betalservicen i hela landet bör därför övergå till banker och finansmarknadens övriga aktörer. Detta bör ges regeringen till känna.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen aviserade en proposition i frågan om kassaservicen till våren 2005. Någon proposition lades dock inte fram. Detta är olyckligt, främst för den personal som arbetar inom kassaservicen och som nu tvingas leva i fortsatt ovisshet om framtiden. I stor utsträckning är det kvinnor som arbetar inom kassaservice. Dessa kvinnor får se sina heltidstjänster förvandlas till halvtidstjänster, vilket ger ett sämre utgångsläge inför eventuell arbetslöshet och när de går i pension. Det måste till en ansvarsfull omställning av personalen. Regeringen bör därför skyndsamt fatta ett beslut om framtiden för Svensk Kassaservice. Detta ska ges regeringen till känna.

Vi har svårt att tänka oss samma passivitet från statens sida om det hade gällt en manligt dominerad arbetsmarknad. Det är därför dags att visa de anställda kvinnorna att staten tar sitt ansvar både som ägare och arbetsgivare.

Övergripande synpunkter på postfrågor

Vänsterpartiet har tidigare, t.ex. i partimotion 2005/06:T456 Finansieringen av kassaservicen och allmänna postfrågor, ifrågasatt och föreslagit ett antal förändringar inom postområdet. Vi har t.ex. menat att vi inte bör genomföra större förändringar, ytterligare avregleringar m.m. och därmed gå längre än andra EU-medlemsländer. Vi har poängterat att ökad konkurrens och avreglering inte får bli ett självändamål och att vi starkt ifrågasätter att det är rätt väg att gå för ett bättre uppfyllande av postmålen. Vi har också påpekat det orimliga i att Posten AB tvingas konkurrera med andra aktörer på ett sätt som uppenbart missgynnar Posten AB. Andra operatörer kan nämligen plocka russinen ur kakan, t.ex. konkurrera om företagskunder i storstadsområdena, medan Posten AB har förpliktelser avseende postservice i hela landet och där prisreglering och förbud mot differentierad prissättning gäller för dem, men inte för konkurrenterna. Dessutom tillåts aktörer från andra länder konkurrera i Sverige medan Posten AB inte har den möjligheten i andra länder. Vänsterpartiet står givetvis fast vid den tidigare framförda kritiken.

Stockholm den 26 oktober 2006

Peter Pedersen (v)

Ulla Andersson (v)

Egon Frid (v)

Jacob Johnson (v)

Marie Engström (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)